Recente Publicaties

Van Weering, T. & K. Kramer 1984. De Noordzee, het bedreigde zeemilieu. Ekologie nr. 23, Utrecht. 120 pp, ƒ 12,= incl.porto, bestellen door overmaking ovv titel op giro 3666563, tnv Werkgroep Noordzee, Amsterdam.

Ekologie is het tijdschrift van Aktie Strohalm te Utrecht. Nummer 23, De Noordzee, is het eerste nummer van jaargang 1984. Het is een rijk geïllustreerd, leuk uitgevoerd boekje over gebruik en misbruik van de Noordzee, waarin de opinie van Werkgroep Noordzee uitvoerig aan bod komt. Uit het boekje zijn veel wetenswaardigheden te halen met betrekkingen tot de bedreigingen van het mariene milieu van de oceanen in het algemeen en de Noordzee in het bijzonder, maar ook ten aanzien van de vele regelingen en (internationale) verdragen. Een gebrek aan referenties verhindert de geïnteresseerde lezer helaas om veel verder te komen. De tekst is prettig leesbaar, maar niet altijd even samenhangend. Moeilijke begrippen worden niet consequent verklaard. Jammer is, dat veel van de (78) illustraties en (19) kaarten al eerder waren gepubliceerd in boekjes zoals Noordzee Energie (Werkgroep Noordzee 1981), De Noordzee (Doeke Eisma 1980, Het Spectrum) en Waddenzee (Vereniging tot Behoud van de Waddenzee 1976). Dit nieuwe werkje verliest daardoor aan originaliteit. CJC

le Sueur, F. 1984. Will the Kittiwakes have survived January's tempête exceptionalle? Jersey Evening Post, 15-03-1984.

Eind januari en februari 1984 spoelden op de Atlantische kust van Normandië tot Portugal grote aantallen Drieteenmeeuwen aan. De berichten hierover in de Nederlandse kranten waren kort en nogal onduidelijk. Er werd onder andere gesproken over grote aantallen zeemeeuwen uit Groenland die aan een virusziekte waren bezweken. In de Jersey Evening Post verscheen een uitgebreider artikel. Le Sueur woonde een bijeenkomst bij in Parijs, waar Franse vogelaars, pathologen, chemici en een meteoroloog spraken over omvang en oorzaak van de slachting en over de herkomst van de getroffen vogels.

Statistici berekenden uit (verdriftings- ?) experimenten en uit het aantal gevonden vogels, dat er waarschijnlijk ongeveer 100 000 Drieteenmeeuwen om het leven zijn gekomen. Als mogelijke oorzaken werden olie, het weer, chemische stoffen, ziektes en radioactieve besmetting onderzocht. Men kwam tot de conclusie dat het de buitengewone weersomstandigheden waren die de sterfte hebben veroorzaakt. Eind januari teisterde een orkaan het gebied. Deze werd na een paar dagen met kalm weer gevolgd door nog een storm, met bijna dezelfde kracht. Dit is vermoedelijk op de een of andere manier teveel geweest voor de Drieteenmeeuwen. Aan welk mechanisme daarbij gedacht wordt (bv. vermoeidheid of voedselgebrek) is niet vermeld in het artikel. Het lijkt erop dat de locale broedpopulatie niet werd getroffen. Er kwamen niet meer ringmeldingen binnen van Franse Drieteenmeeuwen dan normaal. De grote vleugelmaten van de gevonden vogels wijzen op een Arctische of Subarctische herkomst. Aan het eind van het artikel wordt vast

of Subarctische herkomst. Aan het eind van het artikel wordt vastgesteld, dat hoewel het verlies van 100 000 vogels tragisch is, het nog geen significant aandeel van het totaal aantal Drieteenmeeuwen is en dat de populatie van een soort als de Drieteenmeeuw in staat moet zijn een dergelijke, zeldzame natuurramp te doorstaan. Wat de populatie omvang betreft heeft hij ongetwijfeld gelijk. Het is alleen wel wat vreemd dat hierbij gerefereerd wordt naar het aantal Europese broedvogels (1.5 miljoen paar), terwijl juist werd gesuggereerd dat het hier om hoognoordelijke broedvogels zou gaan.

In een krantenartikel kon natuurlijk niet diep op de problemen worden ingegaan en een aantal intrigerende vragen blijft dan ook staan. Hoe is het bijvoorbeeld mogelijk dat er allemaal noordelijke vogels op zo'n zuidelijke kust worden gevonden? Op grond van wat er bekend is over de winterverspreiding van Drieteenmeeuwen zou je toch verwachten dat er in ieder geval ook veel Britse vogels tussen zitten. Hoe betrouwbaar is het gebruik van de vleugellengte bij het bepalen van de herkomst van Drieteenmeeuwen? Hoeveel vogels zijn er werkelijk gevonden en hoe is men precies tot deze schatting gekomen? Ik wacht dan ook met spanning het verschijnen van een definitief rapport af.

Ook in Nederland werden begin dit jaar veel Drieteenmeeuwen gevonden. Met name in Zeeland en Zuid-Holland was het aantal erg groot. De meeste vogels waren hier echter, in tegenstelling tot die in Frankrijk, met olie bevuild (velen zelfs zeer zwaar). De doodsoorzaak zal hier dan ook niet bij het weer maar bij de olie moeten worden gezocht. Een duidelijk verband met de sterfte in Frankrijk lijkt er niet te zijn. Het is natuurlijk mogelijk dat door het slechte weer op de Atlantische Oceaan meer Drieteenmeeuwen dan normaal hun toevlucht tot de Noordzee hebben genomen.

FPvdE

Blake, B.F., Tasker, M.L., Hope Jones, P., Dixon, T.J., Mitchell, R. & Langslow, D.R. 1984. Seabird distribution in the North Sea. Huntingdon, Nature Conservancy Council. £ 9.50.

Dit is het eindrapport van het Seabirds at Sea Team over de periode november 1979-november 1982, de eerste onderzoeksperiode. Het is een veel respect afdwingend rapport waarin een groot aantal gegevens, verzameld tijdens intensief veldwerk op de Noordzee, op een overzichtelijke wijze is gepresenteerd. We moeten dit werk beschouwen als een stap op weg naar een beter inzicht in de totale zeevogel- en vervuilingsproblematiek. Het inventariserende onderzoek van het Seabirds at Sea Team was in de eerste plaats gericht op de oliegevoelige zeevogels. Waar komen ze voor, wanneer en waarom. Dat waren de voornaamste vragen. Voor de interpretatie van olieslachtoffertellingen (bijvoorbeeld) zijn dat onontbeerlijke gegevens Het is natuurlijk niet mogelijk geweest om de gehele Noordzee in zijn totaliteit volledig te onderzoeken; drie jaren en een team van vier man zijn daarvoor te beperkt. Het is daarom eens te meer indrukwekkend wat er is bereikt. Het is bovendien duidelijk dat er nú moet worden doorgegaan. Het is verheugend te kunnen vernemen dat het Seabirds at Sea Team zelf nog eens drie jaren verder gaat (zij het in kleinere personele bezetting), maar de andere Noordzeelanden zullen nu ook hun steentje moeten bijdragen. Alleen wanneer we de zeevogelverspreiding in de Noordzee beter kunnen doorzien zijn gerichte beheersmaatregelen mogelijk.

Het rapport biedt een groot aantal verspreidingskaarten van de belangrijkste soorten. Daarnaast zijn veel gegevens in tabel- en grafiekvorm gepresenteerd en worden de soorten systematisch besproken. Uitvoerige aandacht wordt ook besteedt aan de mate van en de plaats van het veldwerk alsmede de gevolgde methode. De onderzoeksmethode is, zij het afgeleid van het Canadese werk (PIROP, Programme Intégré de Recherches sur les Oiseaux Pélagiques), uniek. Dat maakt de vergelijking met eerder zeevogelobservaties moeilijk, zo niet onmogelijk. Het is echter een efficiënte methode en de in het rapport geboden hoeveelheid informatie is zo groot (zeker in vergelijking met de schaarse zeevogelverspreidings-gegevens die van de Noordzee bekend zijn) dat dit bezwaar grotendeels wordt opgeheven. Het is nu wel zaak om op deze methode aan te sluiten bij toekomstig veldwerk in de Noordzee.

Nader onderzoek in de Noordzee zal in de eerste plaats moeten worden gericht op het ecologische aspect van de verspreiding. De vraag waaróm zeevogels zich in bepaalde gebieden concentreren is nog onvoldoende onderzocht en komt uit dit rapport ook niet duidelijk naar voren. Aan plaatstrouw, trekwegen en verschillen van jaar tot jaar is nog weinig aandacht besteed.

Achter de productie van het rapport heeft een grote druk gestaan. Hierdoor zijn er vooral in de lay out een aantal onvolkomenheden. De (computer getekende) verspreidingskaarten zijn evenwel helder en duidelijk en de verdeling van tekst, tabellen, grafieken en kaarten in het rapport is zodanig dat het meeste snel is terug te vinden. Warm aanbevolen. CJC

bestellen bij: Nature Conservancy Council, Attingham Park, Shrewsburry, Worcs., England.